

Південноукраїнські наукові студії

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

VII Всеукраїнської
науково-практичної конференції
студентів та молодих вчених
(19-21 листопада 2024 року)

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад
«Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
кафедра філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності
Південно-Українське відділення Соціологічної асоціації України
м. Одеса

Південноукраїнські наукові студії

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**VII Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів та молодих
вчених**

(19-21 листопада 2024 року)

УДК: 1+316 (062.552)

Рецензенти:

Володимир ЖАРКИХ, доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії, історії та політології, НУ «Одеська політехніка»;

Оксана ІВАНОВА, кандидат філософських наук, доцент, доцент кафедри мистецтвознавства та загальногуманітарних дисциплін, Міжнародний гуманітарний університет.

Рекомендовано Вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Протокол № 7 від 26.12.2024 р.

Редакційна колегія:

Відповідальний редактор – Оксана ПЕТІНОВА, доктор філософських наук, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», м. Одеса, Україна

Члени редколегії:

Євген БОРІНШТЕЙН, доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (м. Одеса), Україна

Зоя АТАМАНЮК, доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», (м. Одеса), Україна

Олена ЛІСЕЄНКО, доктор соціологічних наук, професор, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (м. Одеса), голова Південноукраїнського відділення САУ, Україна

Південноукраїнські наукові студії: Збірник матеріалів Всеукр. наук.-практ. конф. студентів та молодих вчених (м. Одеса, 19-21 листопада 2024 року) / за ред. д. філос. н., проф. Петінової О. Б. – 213 с.

Матеріали конференції представлені в авторській редакції мовою оригіналу

Марія ПАВЛУСЕНКО	«ПІФАГОРСЬКА МОДЕЛЬ СВІТУ».....	97
Євген КИСЛИЦЯ	АКТУАЛЬНІСТЬ ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО ПРОГРАМ НЕФОРМАЛЬНОГО ТА ІНФОРМАЛЬНОГО БЕЗПЕРЕРВНОГО ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ЛІКАРІВ-ХІРУРГІВ ЦИВІЛЬНИХ МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДІВ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ НА ПРИКЛАДІ КІРОВОГРАДЩИНИ.....	102
Олександр СТАСЮК	РОЛЬ ЦИФРОВІЗАЦІЇ У ТРАНСФОРМАЦІЇ СОЦІАЛЬНИХ ІНСТИТУТІВ: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ.....	105
Оксана БАЗЕЛЮК	ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ДОПОВНЕНОЇ ТА ВІРТУАЛЬНОЇ РЕАЛЬНОСТІ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ І РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ ІЗ ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ.....	108
Олександра БАРАНОВА	ЩО ТАКЕ ПРИРОДНЄ СЕРЕДОВИЩЕ І ЯКИЙ ЙОГО ВПЛИВ НА ЛЮДИНУ?.....	112
Вікторія БОРИСЕНКО	ЕВОЛЮЦІЯ І РЕВОЛЮЦІЯ В ІСТОРИЧНОМУ ПРОЦЕСІ.....	113
Ігор КРОХМАЛЬ	ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА СПРИЯННЯ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В УКРАЇНІ.....	115
Ігор ГАЙДУКОВ	СУЧАСНІ ТРЕНДИ У КОРПОРАТИВНОМУ ШАХРАЙСТВІ: ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ.....	117
Ангеліна ДРУЗЕНКО	АНАЛІЗ НАРОДНОЇ МУДРОСТІ “МОЛОДА ЛЮДИНА ЩЕ “БУДЕ”, ЛЮДИНА СЕРЕДНІХ РОКІВ – “Є”, СТАРА ЛЮДИНА – ВЖЕ “СТАЛА”...	123
Марія ДУШКОВА	КОГНІТИВНІ МОДЕЛІ В УМОВАХ КРИЗОВОЇ ОСВІТИ: РОЛЬ ГУМАНІТАРНОЇ НАУКИ У РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ.....	125
Каріна КОВАЛЕНКО	СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ВПЛИВУ ВОЛОНТЕРСТВА НА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ.....	128
Владислав КОВАЛЬ	ОСВІТНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА ЗНАНЬ	131
Анастасія КОМОЛОВА	ПРОБЛЕМА КІБЕРБЕЗПЕКИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ.....	133
Василиса КУШПІТ	ЯКА З ГІПОТЕЗ ПОХОДЖЕННЯ ЛЮДИНИ МЕНІ ДО ВПОДОБИ І ЧОМУ?.....	137

Марія ДУШКОВА,

здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, 1-го року навчання,
спеціальність 071 «Облік і оподаткування»,
факультет економіка та управління,

Одеський державний аграрний університет, м. Одеса, Україна

Науковий керівник: Інна ФЕДОРОВА, старший викладач

кафедри суспільно-гуманітарних наук,

Одеський державний аграрний університет, м. Одеса, Україна

КОГНІТИВНІ МОДЕЛІ В УМОВАХ КРИЗОВОЇ ОСВІТИ: РОЛЬ ГУМАНІТАРНОЇ НАУКИ У РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ

Розвиток сучасної освіти відбувається під час глобальних трансформацій і кризових явищ, які мають значний вплив на формування когнітивних моделей навчання та викладання. Гуманітарна наука сприяє розвитку критичного мислення студентів, надаючи методологічний фундамент для осмислення складних явищ і процесів у соціокультурному середовищі. Переосмислення традиційних підходів до навчання та впровадження інноваційних когнітивних моделей відповідають викликам сучасності через фундаментальні зміни, які відбулися в освітньому просторі [1, с. 168].

Розробка нових методів розвитку критичного мислення та ретельне вивчення існуючих когнітивних моделей необхідні для зміни парадигми освіти в умовах кризи. Гуманітарна освіта є сильним стимулом для розвитку аналітичних здібностей, оскільки вона закладає основу для системного мислення та критичної оцінки даних. Основою критичного мислення є здатність аналізувати, синтезувати та оцінювати інформацію, яку надає методологічний інструментарій гуманітарних наук. У кризових умовах когнітивні моделі навчання вимагають нового підходу до організації навчального процесу, який враховує соціальні, культурні та психологічні аспекти сприйняття інформації. Розвиток цілісного світогляду, розвиток емоційного інтелекту та розвиток здатності до емпатії, що є важливими компонентами критичного мислення, є результатом гуманітарної складової освіти. Розвиток креативності, інноваційного мислення та адаптивності до змін стимулюється впровадженням гуманітарного знання в освітній процес. Застосування різних методологічних підходів, таких як герменевтичний аналіз, феноменологічний метод, дискурс-аналіз та інші інструменти дослідження, допомагає формувати критичне мислення через призму гуманітарних наук. У гуманітарній освіті використання міждисциплінарного підходу допомагає здобувачам вищої освіти отримати глибоке розуміння проблем і явищ, а також оволодіти навичками системного аналізу та синтезу інформації [2, с. 92].

Розвиток критичного мислення в умовах кризової освіти вимагає впровадження інноваційних методів навчання, які базуються на взаємодії та

активному навчанні. Гуманітарні науки, такі як філософія, психологія, педагогіка, політологія, пропонують багато можливостей для активного залучення студентів до навчання.

Когнітивні моделі навчання, які використовуються в сучасному освітньому середовищі, повинні враховувати особливості інформаційного суспільства та цифрової епохи. Гуманітарна освіта є життєво важливою для формування медіаграмотності, навичок критичного аналізу інформації та здатності протистояти впливам маніпуляцій. Цифрові технології в гуманітарній освіті, а саме у процесі вивчення соціології, політології, історії української державності, відкривають нові можливості для розвитку критичного мислення через інтерактивні методи навчання та онлайн-спілкування.

У контексті кризової освіти психологічні аспекти розвитку критичного мислення вимагають особливої уваги до емоційного компоненту навчального процесу, що є життєво необхідними навичками в умовах невизначеності та кризових ситуацій, гуманітарні науки сприяють розвитку емоційного інтелекту, а також адаптивності до змін. Розвиток критичного мислення в гуманітарних науках відіграє важливу роль у контексті глобалізації та діалогу між різними культурами. Гуманітарна освіта допомагає людям краще зрозуміти культурне різноманіття, стати більш толерантними та спілкуватися з людьми інших культур, що є важливими компонентами критичного мислення в сучасному світі.

Методологічна основа гуманітарних наук дозволяє розвивати аналітичні навички шляхом вивчення літератури, історичних подій, філософських ідей і культурних феноменів. Навички глибокого читання, інтерпретації та контекстуального аналізу, які є основою критичного осмислення інформації, розвиваються шляхом вивчення текстів, написаних різними жанрами та створеними митцями різних епох.

Розробка когнітивних моделей у кризовій освіті вимагає переосмислення ролі викладача. Гуманітарна освіта сприяє розвитку критичного мислення через активне залучення студентів до навчання, що створює середовище, де викладачі виступають модераторами інтелектуальної взаємодії. Гуманітарні науки сприяють розвитку креативності та інноваційного мислення, включаючи творчий елемент у процес формування критичного мислення. Участь у творчих проектах, написання есе, залучення студентської молоді до наукових досліджень і презентацій результатів допомагає розвивати навички самостійного мислення та аргументації власної позиції. Розвиток міждисциплінарних зв'язків і розуміння складної природи соціальних явищ сприяють формуванню системного мислення через призму гуманітарних наук [1, с. 170].

Аналіз історичних процесів, культурних трансформацій і соціальних змін допомагає краще аналізувати та прогнозувати наслідки подій. Когнітивні моделі навчання в умовах кризи повинні враховувати психологічні характеристики формування знань і сприйняття інформації. Метакогнітивні навички, рефлексія та самоаналіз, які є важливими компонентами критичного мислення, розвиваються в гуманітарній освіті. Завдяки кращому розумінню власних когнітивних процесів і механізмів мислення можна ефективніше засвоювати нові

знання та приймати рішення. Вивчення гуманітарних дисциплін сприяє розвитку аргументативних навичок, то важлива частина розвитку критичного мислення. Здатність до обґрунтованого судження та прийняття зважених рішень розвивається шляхом аналізу різних точок зору, ведення конструктивної дискусії та побудови логічних аргументів [2, с. 472].

Використання інтерактивних методів навчання, проблемно-орієнтованих завдань і проектної діяльності є прикладами інноваційних підходів до викладання гуманітарних дисциплін. Сучасні освітні технології дозволяють створити динамічне навчальне середовище, у якому студенти можуть бути активно залученими до процесу пізнання та розвитку критичного мислення. Роль гуманітарних наук у розвитку критичного мислення тісно пов'язана з проблемою формування когнітивних моделей у кризовій освіті. Комплексний підхід до розвитку аналітичних здібностей, здатності до системного мислення та здатності до критичної оцінки інформації забезпечується методологічним арсеналом гуманітарного знання.

Трансформація освітньої парадигми в результаті глобальних викликів вимагає впровадження нових когнітивних моделей навчання, які враховують соціальні, культурні та психологічні елементи навчання. Критичне мислення розвивається в умовах кризової освіти за допомогою цифрових технологій, інтерактивних методів навчання та міждисциплінарних зв'язків.

Комплексний характер сучасних освітніх трансформацій зумовлює необхідність переосмислення традиційних підходів до організації навчального процесу. Інтеграція інноваційних педагогічних технологій з класичними методами викладання створює синергетичний ефект, що сприяє формуванню критичного мислення та розвитку аналітичних здібностей здобувачів освіти. Застосування мультимедійних технологій, віртуальних лабораторій та цифрових освітніх платформ розширює можливості для експериментального навчання та практичного застосування теоретичних знань [3, с. 93].

Гуманітарна складова освітнього процесу набуває нового значення в контексті розвитку когнітивних моделей навчання. Філософські дискусії, літературні аналізи та історичні дослідження стимулюють розвиток аналітичного мислення, формують навички аргументації та сприяють глибокому розумінню соціокультурних процесів. Міждисциплінарний підхід до вивчення гуманітарних дисциплін дозволяє розкрити багатогранність досліджуваних явищ та сформулювати системне бачення проблематики. Психологічні аспекти навчання в умовах кризи потребують особливої уваги до емоційного стану здобувачів освіти та створення сприятливого освітнього середовища. Розвиток емоційного інтелекту через гуманітарні дисципліни сприяє формуванню стресостійкості та адаптивності до змін. Інтеграція методів психологічної підтримки в освітній процес забезпечує гармонійний розвиток особистості та створює умови для ефективного засвоєння знань в умовах невизначеності та постійних трансформацій [1, с. 174].

Таким чином, виховання емоційного інтелекту, креативності та адаптивності до змін – це компетенції, які є життєво важливими в сучасному світі

– стимулюється гуманітарними компонентами освіти. Розвиток навичок аналізу, синтезу та оцінки інформації з точки зору гуманітарних наук сприяє розвитку здатності до самостійного мислення та прийняття розумних рішень. Методологія гуманітарних наук, такі як герменевтичний аналіз, феноменологічний метод і дискурс-аналіз, допомагає розвивати критичне мислення шляхом глибшого розуміння текстів, контекстів і соціокультурних подій. Проблемно-орієнтоване навчання та проектна діяльність стимулюють активне залучення студентів до навчального процесу, що сприяє розвитку критичного мислення та навички аргументації. Упровадження когнітивних моделей у кризовій освіті залежить від здатності освітньої системи адаптуватися до змін і труднощів сучасного світу. Гуманітарна освіта сприяє критичному мисленню та творчому пошуку, елементи є важливими для формування особистості, здатної працювати в нестабільних і динамічних умовах.

Список використаних джерел:

1. Козаченко Н.П. Критичне мислення: граничні підходи та оптимальні шляхи. Актуальні проблеми духовності. Кривий Ріг : КДПУ, 2017. Вип. 18. с. 165-179.
2. Починкова М. Система формування критичного мислення майбутніх учителів початкової школи у процесі професійної підготовки : монографія. Київ : Талком, 2020. с. 472.
3. Садовніков О., Васильченко В. Формування критичного мислення у здобувачів вищої освіти. Collection of scientific papers «SCIENTIA». 2023. № 3. с. 91-93.

Каріна КОВАЛЕНКО,

здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти 3-го року навчання,
спеціальність 033 «Філософія», навчально-науковий інститут
природокористування та гуманітарних наук,

Національний університет «Чернігівська політехніка», м. Чернігів, Україна

Науковий керівник: Світлана КИСЕЛИЦЯ, кандидат філософських наук,
доцент, доцент кафедри філософії і суспільних наук,
Національний університет «Чернігівська політехніка», м. Чернігів, Україна

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ВПЛИВУ ВОЛОНТЕРСТВА НА ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ

Дуже часто волонтерство порівнюють з милосердям, адже це – дотичні поняття, що містять багато спільних рис як на екзистенціально-психологічному, так і соціальному рівнях людського буття. Але все ж таки існують й очевидні розбіжності: милосердя можна розглядати як етичну категорію, моральну цінність і мотивацію, що стимулює особистість до гуманітарної діяльності. Воно передбачає співчуття, бажання полегшити страждання та забезпечити хоча б мінімальний добробут тим, хто опинився в складних життєвих обставинах. Це почуття спонукає людину до безкорисливої підтримки інших та формує базу для волонтерської діяльності.